

WEB TABANLI EĞİTİM İLETİŞİMİYLE YARATILAN ÖĞRENİM FIRSATLARINDAN YARARLANMA DÜZEYİ: AÇIK ÖĞRETİM LİSESİ ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNDE YAPILAN BİR ARAŞTIRMA

Öğr. Gör. Dr. İlknur AYDOĞDU KARAASLAN*

ÖZET

Çağımızda toplumlarının gelişmişlik düzeylerini belirleyen ölçütlerden biri de eğitim alanında kullanılan yeni teknolojilerdir. Toplumsal kalkınmada, eğitim alanında bilgi ve enformasyon teknolojilerinin yaygınlaştırılması, giderek artan oranda önem kazanmaktadır. Eğitimde devam etmekte olan fırsat eşitsizlikleri, bu teknolojiler yoluyla azaltılabilmektedir. Bilgi toplumuna dönüşüm sürecinde ve eğitim hizmetlerinin yaygınlaştırılmasında, her zamankinden daha fazla yeni teknolojilerin kullanılmasına gereksinim vardır. Karşılaşılan sorunların çözümü, bir yandan bilgi ve iletişim teknolojisindeki gelişmelerin yenilikler olarak eğitimin her alanına yansıtılmasını diğer yandan da uygulamada dönemin eğitim felsefelerine önem verilmesini gerektirmektedir.

Günümüzde kullanılan eğitim teknolojilerinden biri olan web tabanlı uzaktan eğitim, giderek toplumlarda merkezi bir konuma yerleşmiştir. Öğrenciler, farklı yaşam ve eğitim ortamlarında olmalarına rağmen, gerek duyduklarında merkezle, öğretmenleriyle ve arkadaşlarıyla da iletişim ve etkileşim içerisinde olabilmektedir. Bu eğitim iletişimi, eğitimin hemen her kademesinde uygulanabilir özelliğe sahip olduğundan, lise eğitimi için de uygundur.

Açıköğretim liseleri, bir yandan lise eğitimine çeşitli nedenlerle devam edemeyen öğrencilere, istedikleri takdirde eğitim imkânı sağlarken bir yandan da örgün eğitime devam etme koşullarına sahip olmayan lise öğrencilerine örgün eğitim hizmetlerinin götürülmesindeki aksamaların ve eksiklerin giderilmesinde, kurumsal işlevini sürdürmektedir.

Bu çalışma; çeşitli nedenlerle eğitimine ara vermiş ya da devam edememiş Açıköğretim lisesi öğrencilerinin, bilgi teknolojileri yoluyla kendilerine sunulan eğitim olanaklarından yararlanma düzeylerini ve web tabanlı eğitime hakış açılarını ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Eğitimde fırsat eşitsizliği, Açık Öğretim Lisesi, eğitim iletişimi, web tabanlı uzaktan eğitim.

* Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü

ABSTRACT

Today, one of the measures used in determining the development levels of the communities is the new technologies used in education. Information technologies becoming prevalent in education are becoming more important in the development of the community. The ongoing opportunity inequities in education can be decreased by these technologies. In the process of converting to information community, in the education services becoming widespread new technologies are needed to be used more than ever. The solution of the problems faced, requires the reflection of developments in information technologies to all areas of education as innovations as well as featuring the education philosophies of the period in application.

Web based distance learning, which is one of the education technologies used today is placed in a central position in communities. By this way, students can communicate and interact the center, their teachers and friends when they need although they are in different living and education environments. As this education communication is applicable in every stage of education, it is also suitable for high school education.

While open education high school, provide education for students who could not continue high school education due to various reasons, it also continues to have a constitutional function in correcting defective parts of formal education for students who do not have opportunity to continue formal education.

This study, aims to determine the benefiting level of open education high school students who intermitted or could not continue their education due to various reasons, from the education opportunities submitted to them through information technologies and their point of view towards web based education.

Key Words: *Opportunity inequity in education, open education high school, distance learning, web based distance learning.*

1. GİRİŞ

Günümüzün yeni teknolojileri içinde yer alan bilgi ve iletişim teknolojilerindeki hızlı değişmelerin gereği olarak kullanımlarının artması, ekonomik, sosyal ve kültürel yaşam alanlarını da değiştirmiş, eğitim alanında da yeni bir sinerji yaratmıştır. Bu teknolojilerin önemi, gerek örgün eğitimde gerekse yaygın eğitimde yarattığı öğrenme ortamlarıyla, öğrenenlere istedikleri yer ve zamanda eğitim kolaylığı sağladığı için herkes tarafından kabul edilebilir hale gelmiştir. Bu yolla, örgün eğitim sürecinde eğitim ve öğretim kaynaklarının zenginleştirilmesi ve bu eğitimin dışında kalanlara zaman ve mekân sınırlılıklarının aşılması, yeni eğitim olanaklarının sunulması ve eğitimdeki fırsat eşitsizliklerinin etkilerinin azaltılmasında, “toplumsal bir girdi” sağlanmaktadır.

Böylelikle örgün eğitimden yararlanamayan açıköğretim lisesi¹ öğrencilerin, bu teknolojilerle kurulan eğitim iletişimi ve etkileşimiyle ek bazı eğitim fırsatları sunulmaktadır. Uzaktan eğitim, değişik koşullar içerisinde bulunan geniş kitlelerin yararlanabileceği bir eğitim uygulaması olduğu için, öğrenci merkezlidir. Günümüzde birçok ülkede tercih edilmektedir. Esneklik özelliği nedeniyle, dünyanın çeşitli bölgelerinde, geleneksel eğitimin yaş, zaman, mekân gibi sınırlılıklarını ortadan kaldırmıştır. Özel olarak hazırlanan yazılımların kullanılması ile gerektiğinde yüzyüze eğitimi içine alan bir sistem olarak yaygınlaşmaktadır. Bir çok sektörde giderek eğitim talebinin karşılanamaması, öğretme ve öğrenme süreçlerinin verimli hale getirilememesi gibi nedenlerden dolayı, hem ortaöğretim hem de yükseköğretim için uzaktan eğitim kaçınılmaz bir hal almıştır. Çünkü yeni teknolojiler buna olanak tanımaktadır. Bu nedendir ki, uzaktan öğretim, “açıköğretim ve sınırsız öğretim” olarak da tanımlanmaktadır. Ancak, açıköğretim lisesi eğitiminde söz konusu iletişim olanaklarının; öğrencilerin sahip oldukları yeni teknolojileri kullanım becerileri, kendilerine sunulan bu eğitim ortamının gerekliliğine yönelik farkındalık düzeyleri ve eğitimden beklentileri birer bağımsız değişken olarak etkili olmaktadır.

Bilgi toplumunda kişinin merkezi bir konuma gelmesi dolayısıyla günün koşulları içinde sektörel değişmelere uygun işgücü haline dönüşüm süreci, “sürekli eğitimi” ön koşul haline getirmiştir. Ancak eğitimin her aşamasında teknolojik değişmelerle birlikte ortaya çıkan yeni talepler, geleneksel öğrenme modelleri yoluyla toplumun ihtiyaçlarını karşılayamamaktadır. Bireyler sürekli değişen toplumsal koşullar içinde, çeşitli kaynaklardan ve farklı perspektiflerden gereksinim duydukları alanlarda bilgilerini zenginleştirmek durumundadırlar. Toplumsal sistemin dayattığı “öğrenmeyi öğrenen insan tipi” sürekli kendini yenileyen ve aşma eğilimleri taşıyan niteliklere sahiptir. Bu nedenle yeni teknolojiler, eğitimin her alanında olduğu gibi uzaktan eğitim alanında da, yeni toplumsal açılımlara yanıt verecek olanakları yaygınlaştırmaktadır. Böylelikle öğrencilere, istedikleri yer ve zamanda yetenekleri ve gereksinimleri

¹ Açıköğretim lisesi 1992-1993 öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlanmıştır. Öğretim, TV ile eğitim ve bazı beceri gerektiren derslerde yüz yüze eğitim olarak da yapılmaktadır. Geleneksel eğitim ortamlarının yeterince yaygınlaşmadığı durumlarda, dönemin etkili kitle iletişim araçları ve yeni teknolojileri kullanılarak, web tabanlı eğitim desteklenmektedir. Açık öğretim lisesi; eğitimdeki altyapı yetersizliklerinin sonucu olarak eğitim hizmetlerinden yararlanamayan, örgün ortaöğretim yaş sınırını aşan, erken yaşta iş hayatına atılan, hasta ve tutuklular ile özürli öğrencilere eğitim eksikliklerinin giderilmesinde olanak sunmaktadır. Ayrıca, eğitimde toplumun farklı kesimlerine sunulan fırsat ve olanak eşitsizliğini görece azaltmaktadır.

doğrultusunda “bireyselleştirilmiş öğretim” talebini karşılayacak olanaklarının sunumu söz konusu olmaktadır.

2. WEB TABANLI UZAKTAN EĞİTİM OLANAKLARI ve YENİ TEKNOLOJİLER KARŞISINDA AÇIK ÖĞRETİM LİSELERİ

Öğretim teknolojilerinin, eğitim-öğretim faaliyetlerinde kullanımı, artık günümüz toplumlarında zorunluluk haline gelmiştir. Öğretim teknolojileri içerisinde en önemli yeri tutan bilgisayarlar ise öğretim faaliyetlerinde giderek merkezi bir konuma yerleşmektedir.

Uzaktan eğitim sistemleri, eğitimin geleneksel formları karşısında yer almakta olup amacı, teknoloji seçenekleri, yeterliliği bakımından geleneksel eğitim kadar çeşitlilik arz etmektedir (Rumble, 1992:19). Örneğin; eğitim uygulamalarında bu teknolojilerden yararlanılarak uzaktan öğretim, açıköğretim, hatta web tabanlı eğitim modelleri geliştirilmiştir. Geliştirilen bu modellerle yaşam boyu öğrenme süreci olanaklı hale getirilmiştir Eğitimde yeni teknolojilerin kullanılması ile sınırsız kaynak öğrencilere sunulmaktadır. (Kirman, 2005:13).

Bireylerde eğitim isteği ve gereksinimi arttığı için, eğitim sektörü içinde web tabanlı eğitim önemli bir konuma yükselmiştir. Eğitime katılımların artması öğrencilerin karakteristiklerini çeşitlendirmektedir. Uzaktan öğretim uygulamaları ile eğitimi, tüm yaş gruplarına ve değişik koşullarda bulunan bireylere ulaştırmak amaçlanmaktadır. Uzaktan eğitim sistemi, yeni eğitim olanakları yaratmak, iş ve öğretimi bütünleştirmek, yaşam boyu eğitim olanağı sağlamak, birey ve toplum gereksinimlerine dönük olmak, eğitim isteğini karşılamak ve mali olanaklar dengesizliğini gidermektedir (Akyürek,1998:7). Coğrafi koşullar nedeniyle engeli olan, yüzyüze öğretimin gerektirdiği niteliklere sahip olmayan ve iş olanakları uygun olmadığı için bir okula devam edemeyen öğrencilere de eğitim fırsatı vermektedir. Uzaktan eğitim, daha hızlı eğitim ve öğretim sağlarken ayrıca geleneksel eğitime göre ucuz eğitim olanakları sunmakta ve birçok ülkenin eğitim sisteminde tamamlayıcı olarak önemli bir rol oynamaktadır. Bu nedenle farklı kültürlerden farklı öğrenme deneyimlerinden kişileri bir araya getirmektedir. Esnekliğin olması, beklentilerin artması (daha fazla katılım, geribildirim, daha çok kaynak...vb.) bilgisayarın etkisi (maliyet, bilgisayarın depolama özelliği), mekândan, zamandan bağımsız artan iletişim, öğrencilere birbirleri ile bireysel ve grup olarak konuşma izini vermektedir.

Elektronik ortam iletişimi, diğer iletişim türlerine göre daha hızlıdır (McCormack, Jones, 1998:30). Bilgisayar farkındalığı², bilgisayarların günlük yaşamımızdaki kullanımlarının ve toplum üzerindeki etkilerinin görülmesidir. Eğitimde de yeni teknolojiler kullanılarak bilgisayar farkındalığı kazandırılabilir. Bu durum aynı zamanda internet olanaklarının kullanılmasına da zemin oluşturmaktadır. Bu teknolojilerin ürünü olan web tabanlı uzaktan eğitim, günümüzde bilgi teknolojilerinin olanakları üzerinden işleyen bir uzaktan öğrenme yöntemidir. Bu nedenle web, bir öğrenme ortamı haline gelmiştir. Web tabanlı uzaktan eğitim yoluyla, fırsat eşitsizliğinin yarattığı mağduriyetler azaltılmaya ve akşam lisesine devam edenlerin eğitimleri, örgün eğitime yakınlaştırılmaya çalışılmaktadır. Bu ortam, kitlesel bir eğitim vermektedir. Aynı zamanda uzaktan eğitim dışında kalan örgün eğitim sürecine yönelik bireysel eğitime de destek vermektedir. Çünkü zaman ve mekân sınırlarını ortadan kaldırmaktadır. Web ortamında yer alan bilgiler, öğrenciler tarafından “birinci kaynak bilgi” olarak doğrudan alınmaktadır. Öğrenciyi ve öğrenmeyi aktif hale getirerek öğrenme hızını artırmaktadır.

3. EĞİTİMDE FIRSAT EŞİTSİZLİKLERİNİN AZALTILMASINDA WEB TABANLI UZAKTAN EĞİTİM

Ülkemizde eğitim alanında öteden beri süregelen bir takım eşitsizlikler bulunmaktadır. Ancak bilim ve teknolojilerin ortaya çıkardığı gereksinimler, dünyada olduğu gibi ülkemizde de eğitim sistemini etkilemiştir. Tüm bireylerin eğitimin çeşitli olanaklarından yararlanamamaları, eğitimdeki çeşitli talepleri karşılayacak toplumsal sunuların yetersizliği ya da kaynakların verimli kullanılmamasından kaynaklanan hizmetlerdeki aksamlar, vb. birçok etkenin varlığını sürdürmekte olduğu herkes tarafından bilinmektedir.

Uzaktan eğitim, uzaktan bilgiyi sağlama süreci ve organizasyonsal çalışma olarak tanımlanır (Willis, 1994: 88). Uzaktan eğitim farklı yerlerde ve farklı zamanlarda, elektronik ve diğer teknolojileri kullanarak, özel iletişim metotlarıyla gerçekleştirilen planlı bir öğrenmedir (Moore, Kearsley, 1996: 8).

Günümüz eğitim sisteminde hem öğretmenler hem de öğrenciler konuların çeşitliliği üzerine bilgiyi araştırmak için, mükemmel eğitim kaynağı olan web'i kullanmaktadırlar. Web ortamı öğretmenlere hem profesyonel gelişme için etkili kaynak sağlarken, hem de bilgi kaynağı, araştırma, öğrenme,

² Bilgisayarların tarihini incelemek, bilgisayarın nasıl çalıştığını bilmek, bilgisayarların neler yaptığını ve nerelerde kullanıldığı hakkında bilgi sahibi olmak ve toplum üzerindeki etkilerini bilmek bilgisayar farkındalığının özellikleridir. Bilgisayar farkındalığının kazandırılması ile bilgisayar okur yazarlığı ortaya çıkmaktadır (Akkoyunlu, 1996: 129).

değerlendirme, gelişme, yayınlama aracı olarak kullanılmaktadır (Hruskocy, Ertmer, Woods, 2003: 30).

Web tabanlı uzaktan eğitim, eğitimin teknolojik boyutları ve etkililiği dikkate alınarak oluşturulan ve bilgisayar teknolojisi ile desteklenen bir öğretim programı olarak işlevini sürdürmektedir. Bilgisayar ve ağ teknolojilerinin hızlı gelişmesiyle, kişilerin sosyal hayatı ve yaşam biçimleri üzerinde birçok değişiklikler olmuştur. Eğitimde yeni teknolojilerin ve eğitim araçlarının kullanılması da e-öğrenme sistemini getirmiştir. İnternet teknolojilerinin yaygınlaşması ile televizyon ve video gibi iletişim araçlarının sunduğu tek yönlü öğrenme yöntemleri ortadan kalkarak, karşılıklı etkileşime dayalı olarak elektronik ortamda öğrenme modelleri ortaya çıkmıştır.

İnternet ve web teknolojileri, geniş ölçekte insanlar arasında iletişim sağlamaktadır. Öte yandan çok sayıda farklı öğrenme biçimini karşılamakta olup, aktif öğrenci merkezli öğrenme çevresini desteklemekte ve bu hizmetleri alanlara gerçek yaşam deneyimleri sunmaktadır. Ağların hızlı artmasıyla, özellikle web ortamı yoluyla, sanal sınıflar yaratılmakta, ağı öğrenme sistemi oluşturulmaktadır. Bu öğrenme sürecinde, uzak coğrafi bölgelerdeki bilgilere de kaynağından ulaşmak mümkün olabilmektedir. (Gunawardena, Melsaac, 2006: 357).

Eğitimdeki katılımcıların artması öğrencilerin karakteristiklerini çeşitlendirir. Farklı kültürlerden farklı öğrenme deneyimlerden kişileri bir araya getirmektedir. Esnekliğin olması, beklentilerin artması (daha fazla katılım, geribildirim, daha çok kaynak...) bilgisayarın etkisi (maliyet, bilgisayarın depolama özelliği), mekândan bağımsız oluşu, zamandan bağımsız, artan iletişim, öğrencilere birbirleri ile bireysel ve grup olarak konuşma yapmalarına izin vermektedir. Elektronik ortamda iletişim daha hızlıdır (McCormack, Jones, 1998: 30).

İnternetin, uzaktan eğitimde de öğrenci merkezli yaklaşımların kullanılmasına olanak veren bir ortam olduğu belirtilebilir (Passerini, Granger, 2000: 2). Böylelikle iletişim teknolojileri, farklı zaman ve mekânlarda bulunan bireylere iletişim ve etkileşim olanakları sunarak öğrenme çevrelerini daha zengin hale getirebilmektedir. Ülkemiz eğitim sisteminin önemli bir sorunu olan kalabalık sınıflarda gerçekleştirilen eğitim ortamlarındaki etkileşime kıyasla, bilgisayar okuryazarlığının artırılarak ve bilgisayar ağlarının yaygınlaştırılarak, internet ortamında web tabanlı uzaktan eğitimde, eğitim iletişiminin de etkili olabilmesi söz konusudur.

4. ARAŞTIRMANIN YÖNTEM TEKNİĞİ

Bu araştırma, açıköğretim lisesinde öğrenim gören öğrencilerin ve web tabanlı uzaktan eğitim konusundaki düşüncelerini ve demografik değişkenler temelinde eğitime olan yaklaşımlarını ortaya çıkarmaktadır. Araştırma evrenini, İzmir Karşıyaka İlçesinde bulunan Açıköğretim Lisesi öğrencileri

oluşturmaktadır. Öğrencilere e-mail yoluyla ulaşılamadığından, veriler Ocak 2008-Şubat 2008 tarihleri arasında Açıköğretim Lisesi İzmir Karşıyaka Bürosu'na kayıtlı, değişik gereksinimleri gereği büroya gelen öğrencilerden rasgele seçilerek oluşturulan 192 kişilik bir örnekleme çerçevesinde anket tekniği yoluyla elde edilmiştir. Bağımsız değişkenler, cinsiyet ve yaş; bağımlı değişkenler ise öğrencilerin açık liseyi tercih nedenleri, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan siteyi kullanma durumları ve öğrencilerin web tabanlı uzaktan eğitime yaklaşımlarıdır. Değişkenler arası ilişkiler, %5 anlamlılık düzeyinde, λ^2 analizi istatistik tekniği ile SPSS istatistik paketi kullanılarak değerlendirilmiştir.

4.1. Araştırmanın Hipotezi

H₀: Eğitimde fırsat eşitsizliğini azaltan web tabanlı uzaktan eğitim, Açıköğretim Lisesi öğrencileri için de eğitim iletişimi ortamı yaratmaktadır. Lise öğrencilerinin web tabanlı uzaktan eğitime yönelimleri, eğitime destek mahiyetinde çeşitli eğitim hizmetleri için siteyi kullanma düzeyleri, öğrencilerin demografik özellikleri temelinde farklılaşmamaktadır.

H₁: Eğitimde fırsat eşitsizliğini azaltan web tabanlı uzaktan eğitim, Açıköğretim Lisesi öğrencileri için de eğitim iletişimi ortamı yaratmaktadır. Lise öğrencilerinin web tabanlı uzaktan eğitime yönelimleri, eğitime destek mahiyetinde çeşitli eğitim hizmetleri için siteyi kullanma düzeyleri, öğrencilerin demografik özellikleri temelinde farklılaşmaktadır.

4.2. Öğrencilerin Demografik Özelliklerine ve Web Sitesinin Kullanımına İlişkin Bulgular

Öğrencilerin; %45'i erkek, % 55'i kızlardan oluşmaktadır. Yaş kategorilerine bakıldığında ise; çoğunluğu 15-25 yaş aralığında yer alan öğrencilerin, %48'i 15-25 yaş, %25'i 26-35 yaş ve %16'sı 36-45 yaş aralığında olduğu görülmektedir.

Doğum yeri özelliklerine göre örneklem çoğunluğunun(%30.2) Ege Bölgesi doğumlu oldukları dikkati çekmektedir. Diğerleri ise; %21'i Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde, %19.3'ü Karadeniz bölgesinde, %16.7 'si İç Anadolu bölgesinde dünyaya gelmiş olmalarına rağmen, çeşitli sebeplerle İzmir'e göç etmişler ve İzmir'de eğitimlerini sürdürmektedirler. Öğrencilerin yaklaşık %15'i belirli sürelerle (0-1, 2-4, 5-7, 8-10, 11-13, 14-16) İzmir'den önce başka yerlerde bulunduktan sonra, İzmir'e yerleşmişlerdir. Ancak %31'i 16 yıldan fazla sürede İzmir'de barınmaktadır.

Öğrencilerin açıköğretim liselerini tercih nedenleri; %33.6'sında maddi nedenlerle, çalışma zorunluluğu, %21.9'u ilköğretimdeki başarısızlıklar, %20'si de özel nedenlerle eğitime devam edememiş olmalarıdır. Ancak öğrenciler eğitim olanakları kendilerine sunulsa bile yine de başarısız olma nedenlerini

eğitime zaman ayırmamalarından kaynaklandığını belirtmişlerdir. Deneklerin kendi ifadelerine göre, %36.5'i eğitime gün içinde hiç zaman ayıramamaktadır. %21.9'u 1 saat, %14.6'sı 2 saat ve % 10.4'ü ise bazen eğitime zaman ayırmaktadır. Bu durum sürecinde "bilgisayar okuryazarlık" konusunun önemli olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin çeşitli sorunlarının giderilmesinde %67.2'si bilgisayar kullanabiliyorken, %22.4'ü bilgisayar kullanamadıklarını belirtmişlerdir. Oysa %66.7'sinin yaşadıkları çeşitli ortamlarda bilgisayarları vardır. Ancak kullanma becerisi eksiktir. % 20'sinin bilgisayar kullanma olanakları da yoktur. Bilgisayarı kullanma olanağı olanların %62'si internet hizmetlerinden yararlanırken, %18'i bu hizmetleri alma gereği duymadıklarını belirtmişlerdir. Bazı öğrenciler (%21.9), internet kafeler aracılığıyla, bazıları ise (%14.6) arkadaşının evindeki bilgisayarlar aracılığıyla bilgisayar hizmetlerinden yararlanmaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Açıköğretim Lisesi öğrencilerinin yararlanması için hazırlanan internet sitesinden; öğrencilerin sadece %63'ü haberdardır. Siteden haberdar olanların (%69) kullanıcı adı ve şifresi bulunmaktadır. Oysa kullanıcı adı ve şifresi, ilk kayıt esnasında, açıköğretim bürosu tarafından kendilerine verilmektedir. Öğrencilerin, verilen bu "kullanıcı adı ve şifresinin farkında olmadıkları" görülmektedir (%10.9). Bu durum, öncelikle eğitime ve sanal ortama olan ilgisizliklerinde kaynaklanabilmektedir. Ancak ilgisiz de olsalar, eğitime devam etmek için çeşitli nedenleri mevcuttur. Bunların en önde gelenleri; askerliğin tecil edilmesi, öğrenci kartlarının sağladığı indirimlerden yararlanmak, ailelerinin etkisi ile eğitimlerine devam etmek, vb. nedenlerdir. Bu nedenle verilen lise eğitimi amacına ulaşmamaktadır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin, gerek duyduklarında internet sitesini, öğrenci işleri, kayıt yenileme, ders kitapları, TV yayını, eğitim takvimi, sohbet, forum gibi nedenlerle kullanabildikleri de görülmektedir. Web tabanlı Uzaktan Eğitim Sitesinden haberdar olan aynı zamanda kullanıcı adına ve şifresine sahip olan öğrencilerin (%18.2), her gün siteyi ziyaret ettikleri görülmektedir. Öğrencilerin %11.5'i haftada birkaç gün, %12.5'i ise haftada bir siteyi kullanmaktadır. Yaklaşık %20'si siteyi hiç kullanmamakta, %15.4'ü ise çok seyrek kullandıklarını belirtmektedir. Ders kitapları belirli dönemlerde açıköğretim bürolarından dağıtılmaktadır. Ancak internet ortamından da öğrenciler istediklerinde bu kitapları takip etme olanağına sahiptirler. Ders kitaplarından yararlanma gereğiyle Web Sitesini kullanma eğilimi konusunda ise, öğrencilerin %20'si hiçbir zaman bu siteyi tercih etmediklerini, %12'si ise her gün ders olarak kitapları için siteyi kullandıklarını belirtmişlerdir.

Öğrencilerin başarılarını artırmak için TV yayını ile bu eğitim desteklenmektedir. Öğrencilerin %21'i hiçbir zaman, %12.5'unun çok seyrek, kalanların ise (%66.5) bu siteyi televizyondan yararlanmak amacıyla da kullanmadıkları belirtilmiştir.

Eğitim takvimi öğrencilerin çalışma zamanlarını planlayabilmeleri için önemlidir. Eğitim takviminden sınav zamanlarını, dönem başlangıcı ve bitişini takip edebilmektedirler. Öğrencilerin %17.2'si eğitim takvimini hiç kullanmıyorken, %13.5'u her gün kontrol etmektedirler. Diğer öğrenciler zaman zaman, haftada bir, haftada birkaç kez eğitim takvimini kullandıklarını belirtmişlerdir.

Öğrenciler arkadaşları ile sohbet etmek için siteden faydalanabilmektedirler. Ancak yaklaşık %20'si her gün sohbet amaçlı, %15'i ise siteyi hiç kullanmamaktadır. Forum öğrencilerin aralarında tartışabileceği bir alandır. Yine forum için de öğrencilerin kullanma oranı oldukça düşüktür ve bu oran %9'dur. Öğrencilerin %20'si hiç kullanmaz iken, site yeni arkadaşlıklar kurmak için (%22.4) de kullanılmaktadır.

Öğrencilerin %54.2'si derslerin web tabanlı olarak verilmesini isterken, eğitim boyunca arkadaşları ve her zaman iletişim kurabilecekleri bir eğitmen ile etkileşim kurmak istemektedirler (%56). Çünkü eğitimleri boyunca etkileşim kurarak başarılı olabileceklerini düşünmektedirler. Öğrencilerin %60'ı eğitmenlerinden internette dersle ilgili konularda destek almak istemektedirler. Web tabanlı sınav, zaman ve mekân açısından kısıt olmadığı için öğrencilerin yaklaşık %47.4'ü sınavların web tabanlı olmasını arzu etmektedir. Web ortamında yapılan sınavlar ve geribildirimleri hızlı bir şekilde sağlanmaktadır. Kırtasiye masrafları da azaltılmış olur. Fakat bunun için öğrencilerin eğitime başlarken bu konuda bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Derslerin anlatılmasında ve sınavların uygulanmasında çeşitli animasyonlar kullanılarak eğitim daha zevkli hale getirilip öğrencilerin eğitime motivasyonları artırılabilir.

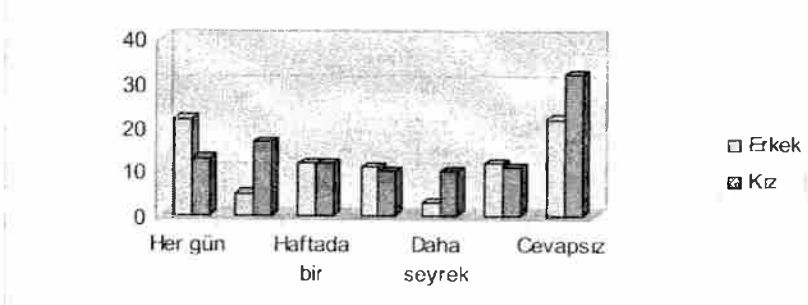
Öğrencilere web tabanlı eğitim sitesi hazırlanırken görsellik, etkileşim ve içerik bakımından incelendiğinde siteyi ziyaret etmede en önemli faktörün görsellik olduğu ortaya çıkmıştır. İkinci olarak etkileşim ve son olarak içerik öğrenciler için siteyi ziyaret etmede etkilidir.

4.3. Cinsiyete Göre Açık Öğretim Sitesini Kullanma Durumu

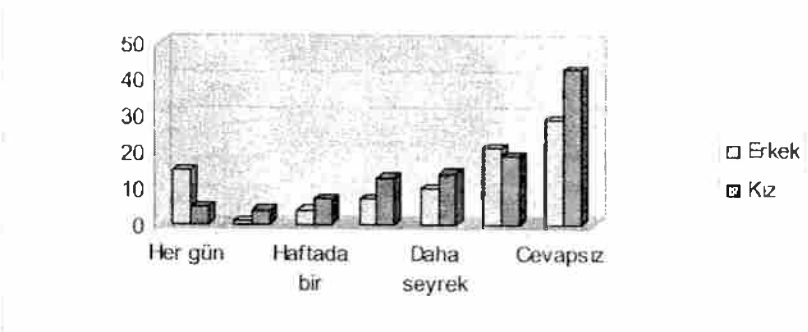
Açık liseye devam eden öğrencilerin cinsiyetleri ile Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan siteyi kullanmaları arasında ilişki vardır ($p=0.005$). Bilindiği üzere genel olarak bakıldığında teknolojilerden yararlanma düzeyi cinsiyete göre farklılaşmaktadır. Kızlara göre erkekler daha yoğun teknoloji kullanmaktadırlar. Araştırmamızda da açık lisede okuyan öğrenciler Milli Eğitim tarafından hazırlanan siteyi kullanırken, öğrenci işleri ($p=0.005$), TV yayını ($p=0.012$) ve eğitim takvimine bağlanma ($p=0.01$) aşamalarında

cinsiyete göre farklılık göstermektedirler. Ancak öğrencilerin çoğunluğu böyle bir hizmetin farkında değildir. Web tabanlı eğitim hizmetleri konusunda bilgi sahibi olmadıklarından, var olan sitenin kullanma sıklığı ve amacı ile ilgili soruların çoğunluğu cevapsız bırakılmıştır.

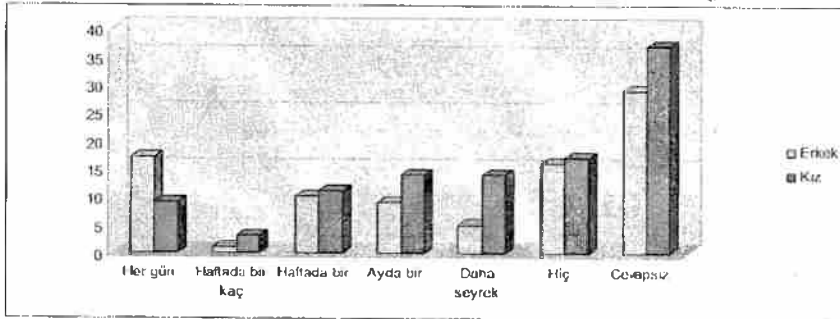
Grafik 1. Öğrenci İşleri ile Kurulan İletişim Sürecinde Web Sitesini Kullanma Sıklığı

Grafik 2. Televizyona Bağlanmada Web Sitesini Kullanma Sıklığı

Grafik 3. Eğitim Takvimi İçin Web Sitesini Kullanma Sıklığı

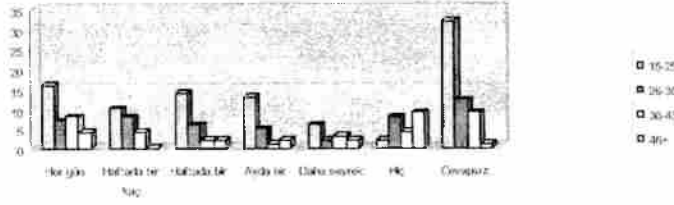

Yapılan çalışmada açık liseye devam eden öğrencilerin cinsiyetleri ile genel olarak web tabanlı eğitime bakış açıları arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Bu doğrultuda öğrencilerin web tabanlı eğitim konusunda bilgilendirilmediğinden, var olan siteyi yeteri kadar kullanmadıkları ortaya çıkmaktadır.

4.4. Yaşa Göre Açık Öğretim Sitesini Kullanma Durumu

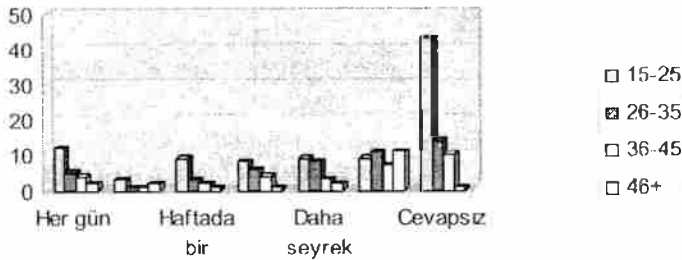
Açıköğretime devam eden öğrencilerin yaşları ile Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan siteyi öğrencilerin öğrenci işleri için kullanma sıklığı arasında anlamlı bir ilişki söz konusudur ($p=0.013$). Kullananlar arasında çoğunluğu “15-25” yaş aralığı oluşturmaktadır. Öğrencilerin web sitesi hakkında yeterli bilgiye sahip olmaması ve bu konuda yönlendirilmemesinden dolayı bu soruya cevap veremeyen öğrencilerin sayıca fazladır.

Grafik 4. Yaşa Göre Öğrenci İşleri Amaçlı Web Sitesini Kullanma Sıklığı

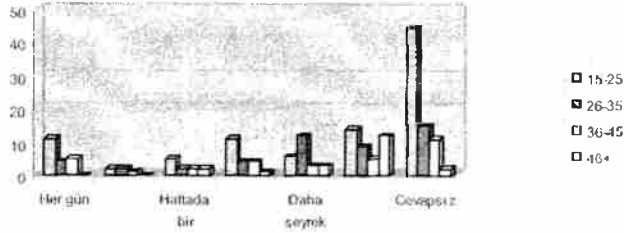
Açıköğretime devam eden öğrencilerin yaşları ile Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan siteyi, ders kitaplarına ulaşmak için kullanma durumu arasında anlamlı bir ilişki söz konusudur ($p=0.03$). Öğrencilere ders kitapları açıköğretim bürolarından her eğitim döneminde verilmektedir. Ancak ders kitaplarına ilgili siteden de ulaşılmaktadır. Ancak ileri yaşta olan öğrencilerin siteden yararlanma düzeyleri oldukça düşüktür.

Grafik 5. Yaşa Göre Ders Kitaplarına Ulaşmak İçin Web Sitesini Kullanma Sıklığı

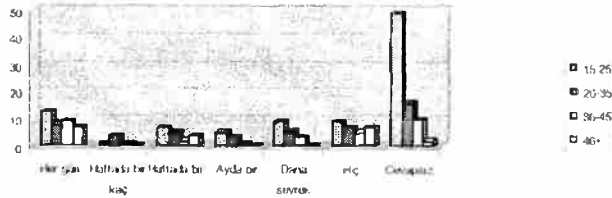
Açıköğretime devam eden öğrencilerin, yaşları ile Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan sitenin TV yayınına bağlanmak için kullanmaları arasında anlamlı bir ilişki söz konusudur ($p=0.029$). “15-25” yaş aralığındaki öğrencilerin her gün, ayda bir ve hiç kullanmama oranlarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Ancak bu konuda bilgi sahibi olmadıkları için, “fikri olmayan” öğrencilerin yoğunluğunun göz ardı edilmemesi gerekmektedir.

Grafik 6. Yaşa Göre TV Yayınına Bağlanmada Web Sitesini Kullanma Sıklığı

Açıköğretime devam eden öğrencilerin yaşları ile Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan siteyi öğrencilerin sohbet için kullanmaları arasında anlamlı bir ilişki söz konusudur ($p=0.028$). Söz konusu öğrenciler içinde “15-25” yaş aralığında olanların her gün siteyi kullandıkları görülmektedir. Verilerin diğer yaş aralıklarındaki öğrencilere de dağıldığı görülmektedir. Ancak site ile hiç ilgilenmediklerini belirtenlerin çoğunlukta olduğu dikkati çekmektedir.

Grafik 7. Yaşa Göre Sohbet İçin Web Sitesini Kullanma Sıklığı

Açıköğretime devam eden öğrencilerin yaşları ile web tabanlı eğitime bakış açıları (sanal ortamda yapılan sınavlar, öğrencilerin aralarındaki etkileşim, sitenin iyileştirilmesi, vb.) arasında ilişki bulunmamaktadır ($p=0.378$). Söz konusu eğitimin değeri, yeteri kadar öğrenciler tarafından algılanmamaktadır. Öğrencilerin büyük çoğunluğunun gelenekselleşmiş eğitim alanı dışındaki etkileşimi algılayamadıkları görülmektedir.

SONUÇ

Bilgi teknolojilerinin eğitimde önemli olduğu görülmektedir. Öğrencilere uzaktan eğitim verilmesi için, bu konuda teknik alt yapının oluşturulması sağlanmalıdır. Salt bu alt yapının kurulması yeterli değildir. Aynı zamanda toplumun bilgisayar ve yeni teknolojiler konusunda bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Bilgisayara sahip olan öğrencilerin, çeşitli bilgisayar teknolojilerini kullanma eğiliminin yüksek olduğu görülmektedir. Bilgisayara sahip olma durumu, internet hizmetlerinden yararlanma eğilimini güçlendirmektedir.

Öğrencilerin çoğunluğunu Ege, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinden gelenlerin oluşturması nedeniyle, göçün etkilerinin eğitim hizmetlerinden yararlanmada engeller yarattığı görülmektedir. Bu durum, düzenli bir çalışma disiplini edinemeyen öğrencilerin, açıköğretim lisesi eğitimine katılım sürecini de olumsuz etkilediği görülmektedir. Hatta Milli Eğitim Bakanlığı'nın kendilerine verdiği şifre ve kullanıcı kimliğinin bazı öğrenciler tarafından yeterince algılanmadığı görülmektedir. Ancak yinede eğitim takvimi, kayıt yenileme, ders kitaplarına ulaşma vb. öğrenci işleri hizmetlerinde ve TV ders yayınlarına bağlanmada, çeşitli konularda kurulan sohbetlerde, ortak fikir alışverişlerinin yapıldığı foruma katılmada, vb. bazı hizmetlerde öğrencilerin bu siteyi kullandıkları görülmektedir. Ancak kullanımdaki aksamaların, web sitesi hakkında öğrencilerin yeterince bilgilendirilmemiş olmasından kaynaklandığı görülmektedir.

Web tabanlı eğitim iletişiminin, öğrencilerin arkadaşları ve öğretmenleriyle etkileşimlerinde araçsal bir öneminin olduğu görülmektedir. Bu iletişim alanı, örgün eğitimde kurulan yüz yüze iletişimin yerine geçerek, bir "toplumsal alan ve aidiyet" bağlantısı yarattığı da görülmektedir. Web tabanlı eğitim iletişiminin toplumsal engellerinin ortadan kalkması halinde, açıköğretim lisesi öğrencilerinin başarılarına katkı sağlayacağı anlaşılmaktadır. Söz konusu sitenin, cinsiyete göre farklı kullanımda olduğu görülmektedir. Eğitimsel olduğu kadar, toplumsal politikalarla da desteklenerek, teknoloji kullanımındaki bu kültürel engellerin aşılması gerekmektedir. Zaten cinsiyete bağlı olmaksızın bilgisayar okuryazar öğrencilerin web tabanlı eğitim sitesini, kayıt yenilemek, ders kitaplarına ulaşmak, sohbet etmek, foruma katılmak ve yeni insanlarla tanışmak için kullandıkları görülmektedir. Böylelikle, öğrencilerin sanal ortamlarda dersleri takip edebilme, arkadaşları ve öğretmenleriyle bu yolla kurulan etkileşimin başarıya götüreceğine inandıkları hatta sınavların internet ortamında yapılmasının başarıda farklılık yaratmayacağına ilişkin beklentilerin olduğu görülmektedir. Bunun için söz konusu eğitim sitesinin görsellik, etkileşim ve içerik faktörleri bakımından iyileştirilmesi yönünde cinsiyet farklılıkları göstermeksizin ortak beklentinin olduğu görülmektedir. Bu durum,

web tabanlı eğitim iletişiminin açık lise öğreniminde işlevsel olduğunu bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Yaş faktörünün; öğrencilerin ders kitaplarına ulaşmak, TV yayımına bağlanmak, sohbet etmek, foruma katılmak ve yeni insanlarla tanışmak, vb. için söz konusu siteyi kullanma yoğunluğu üzerinde etkili olduğu görülmektedir. Ancak siteyi aktif olarak kullanamayanların, dersleri internet ortamından takip etmeleri, arkadaşları ve öğretmenleri ile daha etkili iletişim kurmaları konusunda yaş faktörüne bağlı olmaksızın, sitenin geliştirilmesi yönündeki beklentilerinin değişmediği görülmektedir.

Web tabanlı eğitimin başarısının artırılmasında ve kullanımının yaygınlaştırılmasında öğrencilerin kayıt yapıldıktan sonra ön tanıtım hizmetinin verilmesi gerektiği görülmektedir.

KAYNAKÇA

Akkoyunlu, B.(1996). *Bilgisayar Okur Yazarlığı Yeterlilikleri İle Mevcut Ders Programları'nın Kaynaştırılmasının Öğrenci Başarı Ve Tutumlarına Etkisi*, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 12, 127-134

Akyürek, S. (1998). *Açıköğretim Lisesi öğrencilerinin öğretime ilişkin sorunlarının belirlenmesi* (Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Kirman,Ö.(2005), *Teknoloji Değişimi*, Ankara Üniversitesi, <http://mimas.politics.ankara.edu>.

Gunawardena, C.N. ve Mclsaac, M. Stock (2006). *Distance Education, 2.International Open And Distance Learning Symposium*, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir

Hruskocoy, C., Ertmer, A. ve Woods, M. (2003). *Education On The İnternet The Worldwide Classroom*, Ohio: Merrill Prentice Hall-New Jersey Columbus.

Passerini,K. ve Granger Mary J. (2000). *A Developmental Model For Distance Learning Using The Internet*. Computers&Education, 34(1):1-15.

Rumble, G. (1992). *The Management Of Distance Learning Systems*, United Nations

Mccormack, C. ve Jones, D. (1998). *Building A Web-Based Education System*, Wiley Computer Publishing.

Moore, M. ve Kearsley, G. (1996). *Distance Education: a system view*, Wadsworth Publishing Company.

Willis, B. (1994). *Distance education: Strategies and Tools*, Educational Technology Publications.